

Opetus- ja kulttuuriministeriö

00023 VALTIONEUVOSTO

kirjaamo@minedu.fi

rahoitus@minedu.fi

Viite: OKM26/010/2016

Asia: Lausunto ehdotuksesta hallituksen esitykseksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 b § muuttamisesta

Iltakoulujen liitto (IKLO ry) ja Aikuislukioiden Rehtorit (AiRe ry) kiittävät mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä vapaata sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

Lakiesityksen oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetusta koskevasta osuudesta:

Esityksen aikuisten perusopetuksen rahoitusta koskevat muutosesitykset vastaavat hyvin yhteiskunnan koulutuspoliittisiin tarpeisiin. Suoritusperusteisuuden siirtyminen ratkaisee useita koulutuksen järjestämiseen liittyviä jäykkyyksiä. Entinen yhden laskentapäivän järjestelmä ei kannustanut ottamaan uusia opiskelijoita kesken lukuvuotta, mikä hidasti uusien opiskelijoiden pääsyä koulutukseen ja oli myös vastoin hallituksen ja yhteiskunnan pyrkimystä saada maahanmuuttajat nopeasti työhön tai koulutukseen. Rahoituksen yhtenäisyys läpi koulutuspolun selkeyttää ja yksinkertaistaa rahoitusta ja helpottaa koulutuksen järjestäjien kirjaamispäätöksiä. Myös perusopetuksen aineopetuksen rahoituksen yhdenmukaisuus tutkintotavoitteisen rahoituksen kanssa on hyvä uudistus.

Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksen rahoitusmuutokset tukevat loogisella tavalla kohderyhmän tuntijakoon ja koko rakenteeseen liittyviä muutosesityksiä (HE perusopetuslain 46§ muuttamisesta). Suoritusperusteinen rahoitus vastaa hyvin myös aikuisten perusopetuksen opiskelijoiden vaihteleviin oppimistarpeisiin. Esitetyt uudistukset huomioivat oikealla tavalla erilaisten oppijoiden tarpeen saada erilaajuisia koulutusta, kuten luku- ja kirjoitustaidon opetusta tarvitsevien oppimistarpeen. Rahoitus huomioi myös koulutuksen järjestäjien vaihtelevat mahdollisuudet tarjota opetusta, sillä se mahdollistaa myös iltaisin ja työn ohessa tarjottavat sivutoimiset opinnot, mikä on tärkeää monille aikuislukiolle. Perusteltu ja hyödyllinen on myös pyrkimys helpottaa opetuksen laajentamista tai aloittamista käyttämällä aluksi arvioon perustuvaa rahoitusta. Rahoitusesitys näyttää myös tasaavan tähän asti vallinnutta kansanopistojen ja aikuislukioiden välistä rahoituksen epäsuhtaa.

Esityksissä on pyritty huomioimaan siirtymäkauden vaikutukset erillisillä pykälillä. Pykälät ovat tarpeellisia, mutta niiden ymmärtäminen on varsin vaikeaa. Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen on

tästä syystä aihetta varautua tukemaan koulutuksen järjestäjiä riittävällä neuvonnalla, jotta väärinymmärryksiltä vältytään.

Siirtymäkauden jälkeen rahoitustaso näyttäisi varsinkin suurempien koulutuksen järjestäjien osalta riittävältä, mikä helpottaisi niiden osalta tämän koulutuksen tuntuvaakin lisäämistä tarvittaessa. Jos perusopetusta on järjestetty pääasiassa kantasuomalaisille, joilta useimmiten puuttuu vain osa perusopetuksen oppimäärästä, kurssisuorituksia kertyy vähän ja myös rahoitus jää pieneksi. Tällöin on vaara, että perusopetusta ei voida järjestää, jolloin tämän kohderyhmän opiskelumahdollisuudet heikkenevät.

Suoritettujen kurssien laskemisessa tulee mukaan lukea myös hylätyllä arvosanalla suoritettut kurssit. Tämä koskee perusopetusta ja lukion aineopetusta. Hylätty arvosana merkitsee, että kurssi on suoritettu, mutta osaaminen ei riitä hyväksytyyn arvosanaan. Oppiaineiden oppimääriin saa sekä lukion että aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan sisältyä myös hylätyllä arvosanalla suoritettuja kursseja.

Lakiesityksen aikuisten lukiokoulutuksen rahoitusta koskevasta osuudesta:

Aikuisten lukiokoulutusta koskevilta osiltaan lakiesitys on selkeä ja yksinkertaistaa rahoituksen määräytymisperusteita nykyisestä. Valtaosalle aikuisten lukiokoulutuksen järjestäjistä se on vaikutuksiltaan kohtuullinen ja lakiesityksen rahoitusta koskevien muutosesitysten voi katsoa pääosin vahvistavan koulutuksen järjestäjiemme toimintaedellytyksiä tulevaisuudessa, maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden osuuden kasvaessa oppilaitoksissamme.

Lukion yksikköhintaa koskevaa säännöstä ehdotetaan lakiesityksessä muutettavaksi siten, että yksikköhinta olisi aikuisten oppimäärän mukaan opiskelevien osalta sama, riippumatta opintojen aloittamisiästään. Esitetty uudistus on valtion säästötavoitteet huomioiden perusteltu ja ymmärrettävä. Aikuisten oppimäärän mukaan lukiokoulutukseen osallistuvien rahoituskertoimen muuttamisella esitetyllä tavalla on useille koulutuksen järjestäjille myönteisiä vaikutuksia, erityisesti kun rahoitusmalliin ei tehdä muita muutoksia ja aineopiskelurahoitus säilyy. Niille, joiden kokonaisrahoitustaso laskee muutoksen johdosta nykyisestä merkittävästi, harkinnanvaraisen rahoituksen varaaminen siirtymäajaksi antaa aikaa sopeuttaa toimintojaan.

Maamme aikuislukioiden ja -linjojen erityisenä koulutuspoliittisena tehtävänä on pitkään ollut aikuisväestömme elinikäisen oppimisen mahdollistamisen ja maahanmuuttajille tarjottavan kotoutumiskoulutuksen järjestämisen ohella nuorten aikuisten syrjäytymisen ehkäisy. Kuten lakiesitysluonnoksen nykytilaa arvioivassa osassa todetaan, maamme aikuisten lukiokoulutuksessa on runsaasti alle 18-vuotiaana opintonsa aloittaneita opiskelijoita. Katsomme, että tämä johtuu siitä, että koulutuksen järjestäjämme ovat perustellusti toteuttaneet yhteiskunnallista tehtäväänsä: Monille alle 18-vuotiaana opintonsa aloittaneista opiskelijoista maamme aikuislukiot ja aikuislinjat ovat ainoa ja viimeinen mahdollisuus toisen asteen yleissivistävien opintojen tekemiseen. Suurin osa heistä on aikuislukioon tullessaan 18 vuotta täyttäneitä, mutta heidät on laskettava alle 18-vuotiaana lukio-opintonsa aloittaneiksi, koska opintojen keskeyttämisestä nuorille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa on alle yksi vuosi.

Näiltä osin lakiesitys poistaa tarpeen arvioida rahoitukseen liittyviä syitä alle 18-vuotiaiden osallistumisessa aikuisille tarkoitettuun lukiokoulutukseen. Hakija voidaan jatkossakin ottaa opiskelijaksi aikuisille tarkoitettuun lukiokoulutukseen vain häneen liittyvistä erityisistä syistä.

Lukiorahoituksen sitominen oppimäärään eikä opintojen aloittamisikään selkeyttää myös *lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen* rahoitusta. Se parantaa koulutuksen järjestäjiemme mahdollisuuksia järjestää tätä hyödyllistä ja aikuislukioiden kannalta tärkeää koulutusta, jonka rahoitus ei tähän mennessä ole ollut riittävä aikuisten alemman rahoituskertoimen ja pienten ryhmäkokojen vuoksi.

Erillinen ehdotus lukiolain muuttamisesta kuntien tehtävien karsimista koskevan toimenpide-ehdotuksen mukaisesti siten, että *taito- ja taideaineiden sekä terveystiedon* opiskelu olisi jatkossa vapaaehtoista myös niille opiskelijoille, jotka ennen 18 vuotta täytettyään aloittavat lukiokoulutuksen aikuisille tarkoitetun oppimäärän mukaan, vähentänee toteutuessaan merkittävästi ainakin taito- ja taideaineiden opetusta oppilaitoksissamme. Ehdotukseen sisältyvä säästötarve on ymmärrettävä mutta sikäli valitettava, että nämä aineet ovat olleet mielekkäitä ja tarpeellisia erityisesti niille opiskelijoistamme, joiden opintoihin kiinnittyminen on ollut oppimisvaikeuksien tai muiden syiden vuoksi heikkoa. Terveystieto on myös ollut suosittu ylioppilaskirjoitusaine.

Helsingissä, 12.8.2016

Tarja Boe
Puheenjohtaja
Iltakoulujen liitto ry

Mauri Ronimus
Puheenjohtaja
Aikuislukioiden Rehtorit ry

LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ

Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksen rahoitus

Aikuislukioita edustava Iltakoulujen liitto IKLO ry on tyytyväinen esitettyyn aikuisten perusopetuksen rahoitusmalliin. Muutosesitykset vastaavat hyvin yhteiskunnan koulutuspoliittisiin tarpeisiin. Suoritusperusteisuuteen siirtyminen vähentää useita koulutuksen järjestämiseen liittyviä jäykkyyksiä. Yhdestä laskentapäivästä suoritusperusteiseen rahoitukseen siirtyminen helpottaa aloituspaikkojen lisäämistä kesken lukuvuoden, mikä nopeuttaa kotoutumista. Suoritusperusteinen rahoitus tekee mahdolliseksi rakentaa opiskelijalle sellainen koulutuspolku, joka vastaa hänen oppimistarpeitaan. Rahoitusmalli tukee hyvin samaan aikaan käsiteltävän aikuisten perusopetuksen tuntijakoesityksen keskeisiä tavoitteita.

Rahoituksen yhtenäisyys läpi koulutuspolun selkeyttää ja yksinkertaistaa rahoitusta sekä helpottaa koulutuksen järjestäjien kirjaamis päätöksiä, varsinkin kun esitetty rahoitusmalli koskee myös aineopetusta.

Suoritettujen kurssien laskemisessa tulee mukaan lukea myös hylätyillä arvosanalla suoritettut kurssit. Tämä koskee perusopetusta ja lukion aineopetusta. Hylätty arvosana merkitsee, että kurssi on suoritettu, mutta osaaminen ei riitä hyväksytyyn arvosanaan. Oppiaineiden oppimääriin saa sekä lukion että aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan sisältyä myös hylätyillä arvosanalla suoritettuja kursseja.

Lukiokoulutuksen rahoitus

Aikuisten lukiokoulutusta koskevilta osiltaan lakiesitys on selkeä ja yksinkertaistaa rahoituksen määräytymisperusteita. Valtaosalle aikuisten lukiokoulutuksen järjestäjistä se on vaikutuksiltaan kohtuullinen ja lakiesityksen rahoitusta koskevien muutosesitysten voi katsoa pääosin vahvistavan koulutuksen järjestäjien toimintaedellytyksiä tulevaisuudessa, maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden osuuden kasvaessa oppilaitoksissamme.

Lukion yksikköhintaa koskevaa säännöstä ehdotetaan lakiesityksessä muutettavaksi siten, että yksikköhinta olisi aikuisten oppimäärän mukaan opiskelevien osalta sama, riippumatta opintojen aloittamisajasta. Esitetty uudistus on valtion säästötavoitteet huomioiden perusteltu ja ymmärrettävä. Aikuisten oppimäärän mukaan lukiokoulutukseen osallistuvien rahoituskertoimen muuttamisella esitetyllä tavalla on useille koulutuksen järjestäjille myönteisiä vaikutuksia, erityisesti kun rahoitusmalliin ei tehdä muita muutoksia ja aineopiskelurahoitus säilyy. Niille, joiden kokonaisrahoitustaso laskee muutoksen johdosta nykyisestä merkittävästi, harkinnanvaraisen rahoituksen varaaminen siirtymäajaksi antaa aikaa sopeuttaa toimintojaan.

Lukiorahoituksen sitominen oppimäärään eikä opintojen aloittamiskään selkeyttää myös *lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen* rahoitusta ja parantaa koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia järjestää koulutuspoliittisesti tärkeää LUVA-koulutusta. Sen rahoitus ei tähän mennessä ole ollut riittävä aikuisten alemman rahoituskertoimen ja pienten ryhmäkokojen vuoksi.

Erillinen ehdotus lukiolain muuttamisesta kuntien tehtävien karsimista koskevan toimenpide-ehdotuksen mukaisesti siten, että *taito- ja taideaineiden sekä terveystiedon* opiskelu olisi vapaaehtoista myös niille, jotka ennen 18 vuotta täytettyään aloittavat lukiokoulutuksen aikuisille tarkoitetun oppimäärän mukaan, vähentänee toteutuessaan merkittävästi ainakin taito- ja taideaineiden opetusta oppilaitoksissamme. Ehdotuksen säästötarve on ymmärrettävä, mutta heikentää opiskelijoiden mahdollisuuksia osallistua ylioppilastutkinnon terveystiedon kokeeseen.